

REMISSVAR

2022-06-27

dnr 1.2.1--2022-530

Kulturdepartementet
ku.md@regeringskansliet.se

Sametingets remissvar angående promemoria Forum för levande historias framtida inriktning – Ku2022/00436

Sametinget har tagit del av ovanstående remiss och lämnar följande yttrande.

Sametingets inställning

Verksamheten inom Forum för levande historia (FLH) är angelägen för Sametinget och vi instämmer i promemorians bedömning att FLH har en viktig roll och funktion avseende att arbeta demokratifrämjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen samt att det finns ett stort behov av dess fortsatta verksamhet. Sametinget har god samverkan med FLH och deltar bl.a. i det myndighetsnätverk mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som myndigheten driver inom uppdraget att samordna regeringens plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Sametinget förstår att utredningen har genomförts utifrån de ramar som angetts i formuleringen av uppdraget. Förslagen om FLH:s framtida verksamhet – särskilt 4.1.3, 4.2.4 och 4.2.5 – har tydliga beröringspunkter till andra myndigheters uppdrag och verksamheter såsom Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, det nyinrättade Institutet för mänskliga rättigheter, Jämställdhetsmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen samt Uppsala Universitet med uppdrag att utbilda statligt anställda i mänskliga rättigheter. Mot denna bakgrund hade det varit behövligt att analysera och redogöra för hur FLH:s uppdrag och uppgifter förhåller sig till och eventuellt överlappar med nämnda myndigheters.

Sametinget är överlag positiv till promemorians slutsatser. Avsaknaden av en analys som tydligt redovisar förslagets konsekvenser ur ett bredare perspektiv än enbart i förhållande till Statens historiska museer förvårar dock för Sametinget att avge tydliga ställningstaganden till vissa förslag.

För den fortsatta hanteringen av promemorian och dess förslag vill vi särskilt erinra om konsultationsordningen (2022:66) och regeringens skyldighet att konsultera företrädare för det samiska folket i frågor som berör dem.

Sametinget vill även framhålla att samerna inte bara är erkända som nationell minoritet utan även som folk och urfolk. Detta bör avspeglas i promemorians förslag och analyser samt vid vidare bearbetning av dess innehåll. Vidare vill vi tydliggöra att Sametinget är det centrala navet i vilket samiska frågor ska behandlas även i framtiden.

Čjuhus/adress

Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA
Besöksadress: Adolf Hedinsvägen 58

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (vx)

Org.nr.: 202100-4573

E-boasta

e-post: kansli@sametinget.se

www.sametinget.se

Särskilda kommentarer och synpunkter

Nedan anges Sametingets kommentarer och synpunkter angående utvalda delar. Sametinget avstår från att lämna synpunkter om Samverkan mellan Forum för levande historia och Statens historiska museer (4.1.4) och stärkande av myndighetens utbildningsvetenskapliga kompetens (4.2.1).

Omformulering av FLH:s uppgifter (4.1.3)

Promemorian föreslår att instruktionen för Forum för levande historia omformuleras på så sätt att FLH ska vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde.

Myndighetens uppgifter föreslås särskilt vara att

1. främja grundläggande demokratiska värden utifrån kunskaper om Förintelsen, kommunistiska regimers och andra brott mot mänskligheten i historien,
2. öka och fördjupa kunskaperna om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans.

Vi instämmer i bedömningen att det finns behov av innehållsmässiga och språkliga ändringar i förordning (2007:1197) med instruktion för Forum för levande historia för att tydliggöra myndighetens framtida uppgifter. Vi ser att förslagen kan bidra till en beskrivning av uppdraget som bättre överensstämmer med FLH:s befintliga verksamhet utifrån regleringsbrev m.m. samt åstadkommer mer tidsenliga och lämpliga formuleringar.

Vi är i sig positiva till formuleringen om att främja grundläggande demokratiska värden och till tillägget att även andra brott mot mänskligheten omfattas. Som nämnts ovan anser vi dock att vidare analys kan behövas för att undvika eventuella överlappningar med uppgifter som utförs av andra myndigheter.

När det gäller den andra punkten anser vi att den skulle kunna tydliggöras ytterligare, beroende av hur FLH:s mandat ska utformas i förhållande till andra. Den nationella handlingsplanen syftar till att motverka olika former av rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Om FLH ska ha ett aktivt arbete med att samordna arbetet med den nationella handlingsplanen framstår det som snävt formulerat att "öka och fördjupa kunskapen". Vidare kan övervägas om samtliga former av rasism som anges i handlingsplanen bör skrivas ut (dvs. även afrofofi, islamofobi och rasism mot samer) .

Inrättande av insynsråd (4.2.2)

Promemorian föreslår att ett insynsråd inrättas och att detta framgår av myndighetens instruktion. Som Sametinget förstår det kan insynsråd bl.a. inrättas

- för verksamhet där insyn av medborgare och politiker bedöms särskilt angelägen
- när det finns behov av insyn, råd och stöd från intresseorganisationer och politiker, eller
- när det finns behov av att tillföra kunskap, unik kompetens och mångfald.

Sametinget instämmer i promemorians överväganden och anser att framför allt punkt två och tre utgör skäl att inrätta ett insynsråd inom FLH, varför vi tillstyrker förslaget. För det

fall FHL:s uppdrag kommer att omfatta nationella minoriteter och urfolket samerna anser vi att insynsrådet bör omfatta representanter för dessa.

Uppgift om Sveriges nationella minoriteter (4.2.3)

Promemorian föreslår att regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att öka och sprida kunskap om historiska skeenden som påverkat de nationella minoriteterna i Sverige.

Förslaget talar endast om nationella minoriteter. Sametinget betonar vikten av att det samiska folket omnämns som just folk och att förslaget och dess konsekvenser utgår och analyseras utifrån detta. Sametinget kan se fördelar med att flera myndigheter arbetar för en ökad kunskap om de nationella minoriteterna och urfolket samerna – inte minst då önskemål om detta framförts av samiska organisationer och civilsamhället. Sametinget är och ska även fortsatt vara det nav i vilket samiska frågor ska behandlas. Sametinget förstår att förslaget om FLH:s roll i detta arbete syftar till att utgå från ett historiskt perspektiv med utgångspunkt i förintelsen i enlighet med myndighetens instruktion. Vidare att myndighetens uppdrag ska förstås som kompletterande till Sametingets, Länsstyrelsen i Stockholms och Institutet för språk och folkminnets befintliga uppdrag. Därigenom skulle kunna förstås som att förslaget inte bedöms påverka nämnda myndigheters uppdrag. Promemorian förslag i denna del är relativt översiktligt beskrivet och saknar närmare redogörelse av uppgiftens utformning och innehåll samt analys av eventuella behov av avgränsningar och samverkan för att undvika överlappningar mellan FLH:s och övriga myndigheters verksamhet. Mot denna bakgrund anser Sametinget att vidare dialog mellan berörda myndigheter behöver genomföras innan regeringen gör överväganden enligt förslaget.

Vidare föreslår promemorian att regeringen bör överväga att FLH ges en roll att hantera frågor som arbetet med sanningskommissionen, sannings- och försoningskommissionen och vitboken kommer att resultera i.

Eftersom sanningskommissionen (angående samiska förhållanden) är i sitt inledande skede är det svårt att förutse vad den kommer att resultera i och i nuläget bedöma FLH:s eventuella roll i detta. För att inte föregå processen utan säkerställa kommissionens självständighet anser vi att det bör ankomma på sanningskommissionen själv att göra överväganden samt lämna förslag om FLH:s eventuella roll i ett framtida arbete med att omhänderta sanningskommissionens resultat. Sametinget avstyrker därför i nuläget förslaget och anser att frågan istället bör avvakta slutsatser och initiativ från sanningskommissionen.

Uppgift att verka för att samordna insatser som stärker demokratin (4.2.4)

Promemorian föreslår att regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att verka för att samordna och stödja demokratistärkande insatser som genomförs av andra aktörer.

Sametinget förstår att uppgiften redan utgör en del av FLH:s befintliga verksamhet och att det då finns fördelar med att den görs permanent. I promemorian framgår inte tydligt på vilket sätt detta ska ske (t.ex. genom reglering i förordning med instruktion). Vi är positiva

till att frågan utreds vidare med utförligare beskrivning av uppgiftens innehåll och genomförande samt hur den förhåller sig till andra myndigheter med liknande verksamhet.

Uppgift att verka för att samordna och följa upp insatser för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (4.2.5)

Promemorian föreslår att regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att verka för att samordna och följa upp insatser som genomförs av andra aktörer för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Sametinget ser positivt på att FLH även fortsättningsvis samordnar och följer upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Liksom ovan anser vi dock att förslaget kräver vidare beredning för att tydligare beskriva ramarna för uppgiftens utförande och innehåll samt på vilket sätt den föreslås bli permanent.

Detta yttrande har beslutats av Sametingets kanslichef Fredrik Österling efter föredragning av jurist, Matilda Månsson.

Fredrik Österling

Matilda Månsson